

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kuntatalousohjelma vuodelle 2026, syksy 2025

KUNTA- JA ALUEOSASTO

Syksyn ohjelma on laadittu vuoden 2026 talousarvioesityksen yhteydessä

Kuntatalousohjelma syventää talousarviovalmistelun ja julkisen talouden suunnitelman kuntataloutta koskevaa arviointia.

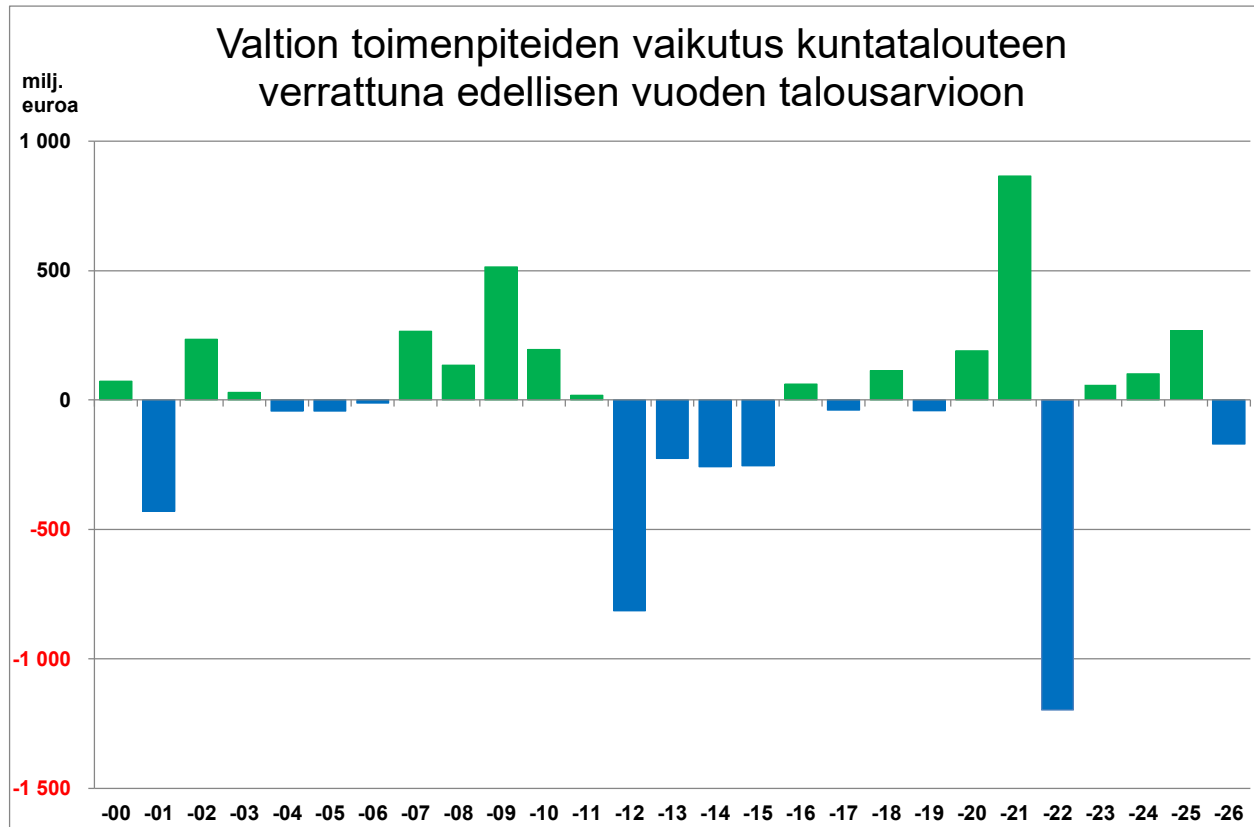
Painopiste on kuntatalouden kehitysnäkymien ja valtion toimenpiteiden tarkastelussa.

Ohjelmassa arvioidaan kuntatalouden tilaa sekä kuntien mahdollisuuksia selvittää peruspalvelujen järjestämisestä valtion talousarvioesityksen mukaisella rahoituksella ja päätetyillä toimenpiteillä.

Rahoituksen riittävyyttä ja kuntatalouden kehitystä arvioidaan koko kuntatalouden lisäksi kuntakokoryhmittäin.

Ohjelman keskeinen sisältö

Pääministeri Orpon hallituksen toimenpiteet heikentävät kuntataloutta vuonna 2026 verrattuna edellisvuoden talousarvioon

- Valtion toimenpiteiden yhteisvaikutusten arvioidaan heikentävän kuntataloutta kokonaisuudessaan noin **170 milj. euroa** suhteessa edellisen vuoden talousarvioon.
- Vuoden 2026 talousarvioesityksessä kuntataloutta heikentävät erilaiset valtiontalouden sopeutustoimet. Peruspalveluiden valtionosuuteen kohdennetaan 75 milj. euron vähennys, ja myös vuonna 2026 valtionosuuden indeksikorotuksesta vähennetään yksi prosenttiyksikkö.
- Kun tarkastellaan pääministeri Orpon hallituksen päätösperäisten toimien vaikutuksia **koko vaalikauden ajalta, nettovaikutus on yhteensä noin 200 milj. euroa kuntataloutta vahvistava vuonna 2026.** Luvussa ei ole huomioitu sitä, että vuosina 2024–2025 toteutettu sosiaaliturvarahastojen säästöjen kanavointiratkaisu kasvatti kuntien verotuloja ja vähensi kuntatyöntantajien maksurasitusta noin 100 milj. eurolla vuodessa.

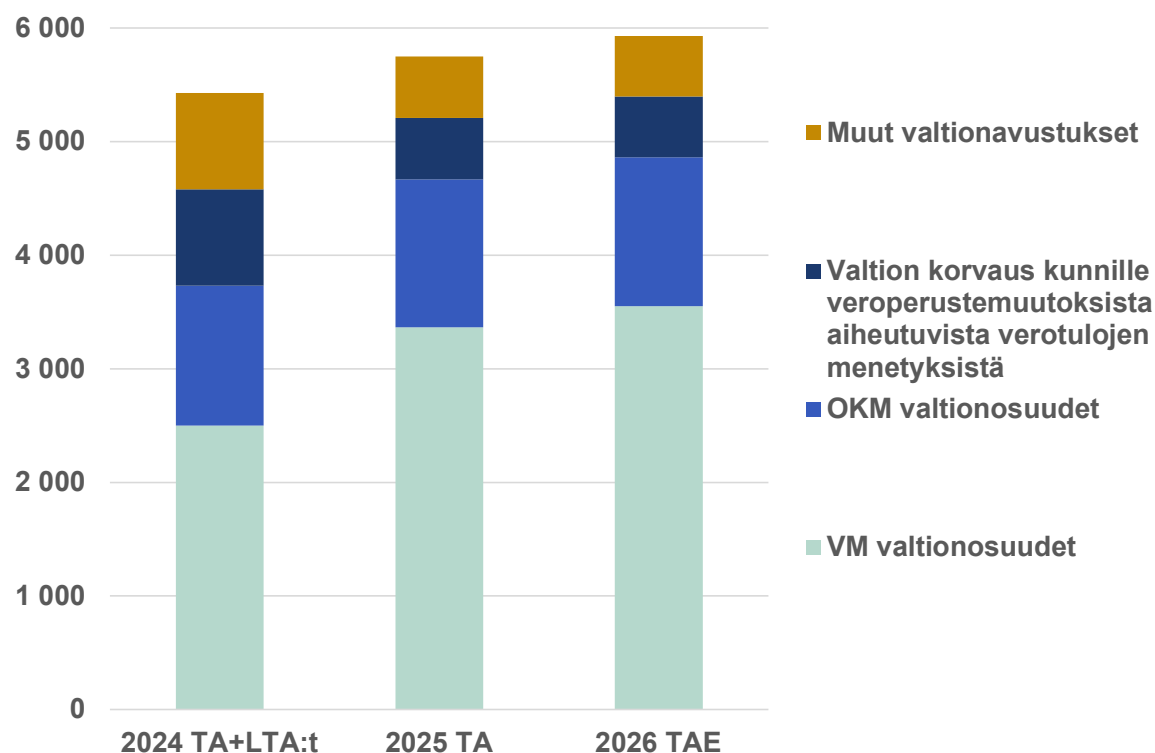
Päätösperäisten toimenpiteiden vaikutukset kuntatalouteen, sektoreittain, milj. euroa

	Vaikutus tuloihin	Vaikutus menoihin	Nettovaikutus
Verotulot	28	0	28
Verotulomenetysten kompensatiot	-30	0	-30
VM*	-37	65	-102
OKM	15	12	3
LVM	48	48	0
TEM	4	-2	6
STM**	-23	52	-75
YM	1	1	0
Muut	4	4	0
Yhteensä	10	180	-170

* Ilman verotulomenetysten kompensatiota

** Sisältäen etuusmuutokset verotuottovaikutuksineen

Kuntien valtionapuihin osoitetaan 5,9 mrd. euroa vuonna 2026

- Laskennalliset valtionosuudet (4,9 mrd. euroa) kasvavat noin 196 milj. eurolla.
- VM:n hallinnonalan valtionosuudet kasvavat noin 186 milj. euroa 3,55 mrd. euroon.
- OKM:n valtionosuudet kasvavat 10 milj. eurolla 1,31 mrd. euroon.
- Verotulomenetysten korvausten määrä alenee 7 milj. eurolla 534 milj. euroon (arvio täydentyä vielä täydentävän TAE:n yhteydessä).
- Muut valtionavustukset kunnille alenevat 11 milj. eurolla 485 milj. euroon.

Peruspalvelujen valtionosuuteen osoitetaan 3,55 mrd. euroa vuonna 2026

Muutos vuoden 2025 varsinaiseen talousarvioon **+185,5** milj. euroa.

Valtionosuutta vähentävät mm. :

- 21,8 milj. euron määräaikainen vähennys kuntien velvoitteiden ja tehtävien purkamiseen liittyen.
- Sote-uudistuksen siirtolaskelmiin liittyvän vuodelle 2024 tehdyn määräaikaisen 192 milj. euron lisäyksen takaisinperintään liittyvä 64 milj. euron vähennys. *(Vähennys koskee myös vuotta 2027).*
- 167 milj. euron määräaikainen vähennys liittyen kunnilta hyvinvointialueille siirtyneiden tulojen ja kustannusten tasaukseen vuodelta 2023. *(Koskee myös vuotta 2027).*
- Vuodesta 2026 alkaen hallituksen päättämien kasvutoimien rahoitukseen liittyvä 75 milj. euron pysyvä valtionosuuden vähennys.
- Valtionosuuden indeksikorotuksen yhtä prosenttiyksikköä vastaava vähennys 31,6 milj. euroa (koskee vuosia 2024 – 2027).
- Perustoimeentulotuen kuntien rahoitusosuuden muutos 17,6 milj. euroa (lakisääteinen laskentatekijöiden muutos).

Valtionosuutta lisäävät mm. :

- Uudet ja laajenevat tehtävät yhteensä 73 milj. euroa, joista mm.;
 - Oppimisen ja koulunkäynnin tuen uudistus 53,5 milj. euroa
 - Perusopetuksen 3 vuosiviikkotunnin lisääminen 12 milj. euroa
 - Yksityisten opetuksen järjestäjien kotikuntakorvausten nosto 100 %:iin 6,4 milj. euroa.
- Nettomääräisesti tehtävämuutokset kasvattavat valtionosuuden tasoa 69,2 milj. euroa.
- Indeksikorotus (3,5 %) lisää valtionosuutta 111,1 milj. euroa. *(Vaikutus jää kuitenkin 31,6 milj. euroa tätä pienemmäksi, koska hallitusohjelman mukaisesti indeksikorotukseen tehdään yhden prosenttiyksikön korotusta vastaava säästö.)*
- Valtionosuuksien kustannustenjaon tarkistus 127,5 milj. euroa.
- Asukasluvun ja muiden valtionosuuksien lakisääteisten laskentatekijöiden muutosten vaikutus 12,8 milj. euroa.

Kuntien verotulot

- **Vuonna 2026 kuntien verotulojen ennustetaan kasvavan 5,2 prosenttia vuodesta 2025.**
 - Verotulojen arvioidaan olevan yhteensä noin **14,8 mrd. euroa**, josta kunnallisveron osuus noin 10,7 mrd. euroa (72 %), kuntien yhteisöveron 1,7 mrd. euroa (12 %) ja kiinteistöveron noin 2,4 mrd. euroa (16 %) sekä uuden kaivosmineraaliveron tuotosta kaivosten sijaintikuntien osuuden noin 20 milj. euroa.
- **Verotulojen määrän arvioidaan kasvavan vuonna 2026 verolajeittain seuraavasti:**
 - kunnallisvero noin 6 %.
 - Kunnallisverokertymän kasvua selittää mm. se, että vuoden 2026 veronkevennykset kohdistuvat miltei kokonaan valtiolle, kun taas kiristykset kasvattavat myös kuntien verotuloja. Tämä korottaa kuntien jako-osuutta ja alentaa valtion. Toinen selittävä tekijä on vuodelta 2024 vuonna 2025 maksettavat kohtuullisen suuret veronpalautukset, jotka pienentävät vuoden 2025 kertymää ja näin nostavat kasvuprosenttia vuonna 2026.
 - kuntien osuus yhteisöverosta noin 6,2 %
 - kiinteistövero noin 1,1 %.

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Kunnallisvero	9 993	10 079	10 688	11 073	11 568	12 045
Yhteisövero	1 768	1 637	1 740	1 840	1 915	1 982
Kiinteistövero	2 334	2 352	2 379	2 428	2 511	2 578
Kaivosmineraalivero	19	19	20	21	21	21
Yhteensä	14 114	14 087	14 827	15 362	16 015	16 626
Manner-Suomen keskimääräinen kunnallisvero-prosentti	7,46	7,54	7,54	7,54	7,54	7,54
Kuntien osuus yhteisöveron tuotosta	23,69	23,65	22,84	25,49	25,80	26,08

OKM:n hallinnonalan poimintoja kuntatalouteen vaikuttavista toimista 1/2

- Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuudet kunnille ovat vuoden 2026 talousarvioesityksessä noin 1,3 mrd. euroa, jossa kasvua edellisen vuoden varsinaiseen talousarvioon verrattuna 10 milj. euroa. Hallinnonalan valtionavustuksista kunnille kohdistuu arviolta 191 milj. euroa.
- Hallitus uudistaa esi- ja perusopetuksen tuen 1.8.2025 alkaen. Toimenpiteestä johtuen kunnan peruspalvelujen valtionosuutta lisätään noin 53,5 milj. euroa vuonna 2026. Toimenpiteen kokonaisvaikutus valtionosuuteen on 91,7 milj. euroa.
- Valmistavan opetuksen lisäopetukseen kohdennetaan 20,3 milj. euroa valtionosuutta vuodesta 2026 alkaen, ja se kohdentuu valmistavan opetuksen lisäopetuksen järjestäjille. Rahoitus kohdistuu pääasiassa kuntiin.
- Aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionrahoitusta vähennetään 7 milj. eurolla vuodesta 2026 alkaen. Säästö kompensoidaan kunnille korottamalla aamu- ja iltapäivätoiminnan asiakasmaksurajoja.

OKM:n hallinnonalan poimintoja kuntatalouteen vaikuttavista toimista 2/2

- EU- ja ETA-valtioiden ulkopuolelta opiskelijan oleskeluluvalla saapuville toisen asteen koulutuksen opiskelijoille otetaan käyttöön lukuvuosimaksut 1.8.2026 alkaen. Lukuvuosimaksuvelvollisten opiskelijoiden koulutusta ei rahoiteta jatkossa valtionosuusrahoituksella. Tämän takia koulutuksen järjestäjille myönnettävää rahoitusta vähennetään yhteensä 12 milj. euroa vuonna 2026 ja 18 milj. euroa vuodesta 2027 lukien, mistä ammatilliseen koulutukseen kohdistetaan 10 milj. euroa vuonna 2026 ja 15 milj. euroa vuodesta 2027 lukien ja lukiokoulutukseen 2 milj. euroa vuonna 2026 ja 3 milj. euroa vuodesta 2027 lukien.
- Lasten ja nuorten harrastustoiminnan (Harrastamisen Suomen malli) rahoituksen nykyiseen määrärahatasoon 14,4 milj. euroa, ehdotetaan pysyvää 5 milj. euron korotusta. Rahoitus jaetaan valtionavustuksina kunnille, jotka vastaavat mallin toteutuksesta oman kuntansa lasten ja nuorten toiveiden mukaan.

Poimintoja kuntatalouteen vaikuttavista toimista muilta hallinnonaloilta

- STM:n hallinnonalan päätösperäisten toimien kuntatalousvaikutus on nettomääräisesti noin 75 milj. euroa heikentävä vuonna 2026. Vaikutukset muodostuvat pääosin toimeentulotuen kokonaisuudistuksesta, asumistukilain ja työttömyysturvalain muutoksista, työttömyyden perusturvan rahoituksen kasvusta sekä eräiden indekseihin sidottujen etuuksien jäädytysten vaikutuksista verotuloihin ja menoihin.
- Hallitus päätti budjettiriihessä varata 30 milj. euroa nuorten työllistymisaseteleihin.
- MAL-sopimusten mukaisten hankkeiden rahoitukseen kohdistuu yhteensä 95,9 milj. euroa vuonna 2026. Vuonna 2026 valtio tukee suurten kaupunkiseutujen joukkoliikennettä 9,8 milj. eurolla ja keskisuurten kaupunkiseutujen joukkoliikennettä 8,1 milj. eurolla.

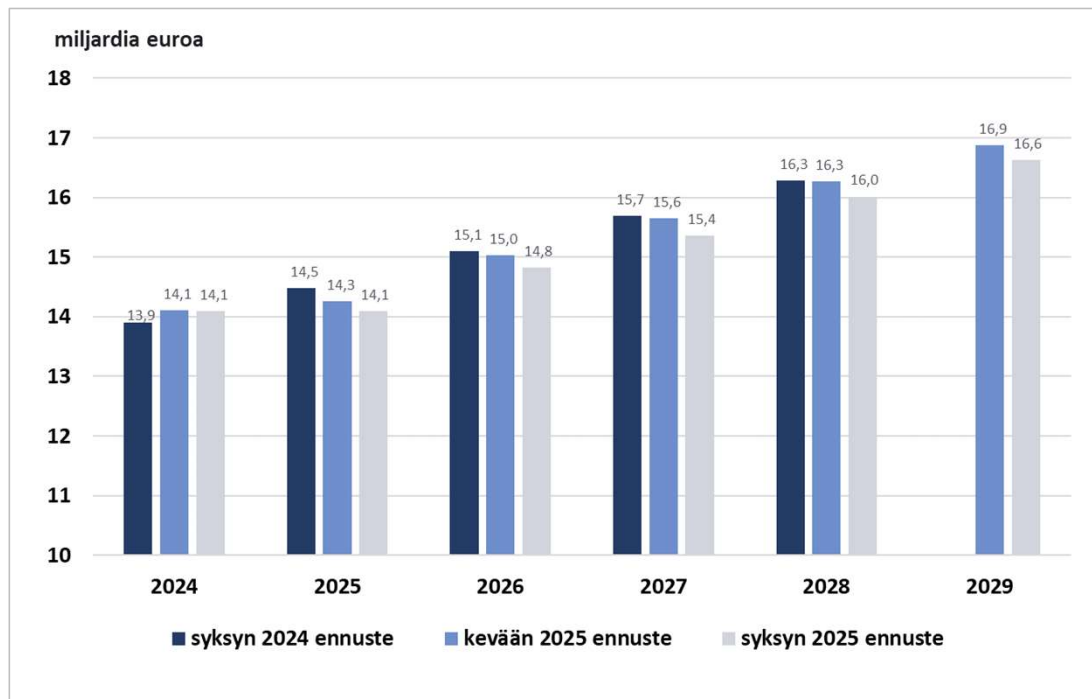
VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kuntatalouden kehitysarvio

Kuntatalouden kehitysarvion taustaoletuksia

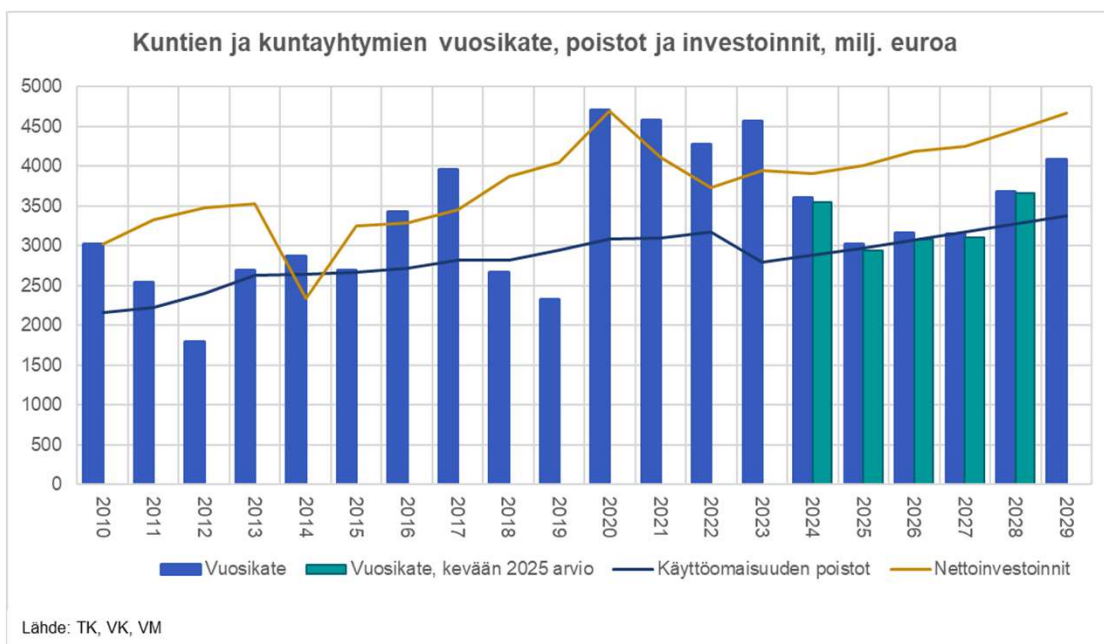
- Kuntatalouden kehitysarvio on painelaskelma, jossa on huomioitu yleisen talous- ja väestökehityksen lisäksi kuntatalouteen vaikuttavat päätösperäiset toimet
- Arvio ei sisällä kuntien ja kuntayhtymien omia toimia vuosille 2026–2029. Ne huomioidaan kehitysarviossa vasta kuntien talousarvioiden valmistumisen jälkeen. **Kuntien omia sopeutustoimia on sisällytetty ennusteeseen 150 milj. euroa vuodelle 2025.** Kuntien veroprosentit on pidetty vuoden 2025 tasolla.
- **Kehitysarviossa on oletettu, että sote-kiinteistöjen vuokrasopimusten päättymisen ja uudelleenneuvottelut heikentävät kuntien vuokratuloja 150 milj. eurolla vuodesta 2026 alkaen.**
- Koulutuksen (ml. varhaiskasvatus) palvelutarve on laskeva pitkään jatkuneen syntyvyyden laskun vuoksi. Palvelutarpeen laskua on hieman loivennettu painelaskelmassa, sillä monissa pienissä kunnissa mahdollisuudet kouluverkon sopeuttamiseen ovat rajalliset. Lisäksi lasten määrään varhaiskasvatuksessa vaikuttaa myös työllisyyden kehitys sekä varhaiskasvatuksen osallistumisaste, joka on ollut viime vuosina nousussa.

Kuntatalouden verotuloennusteessa hieman laskua

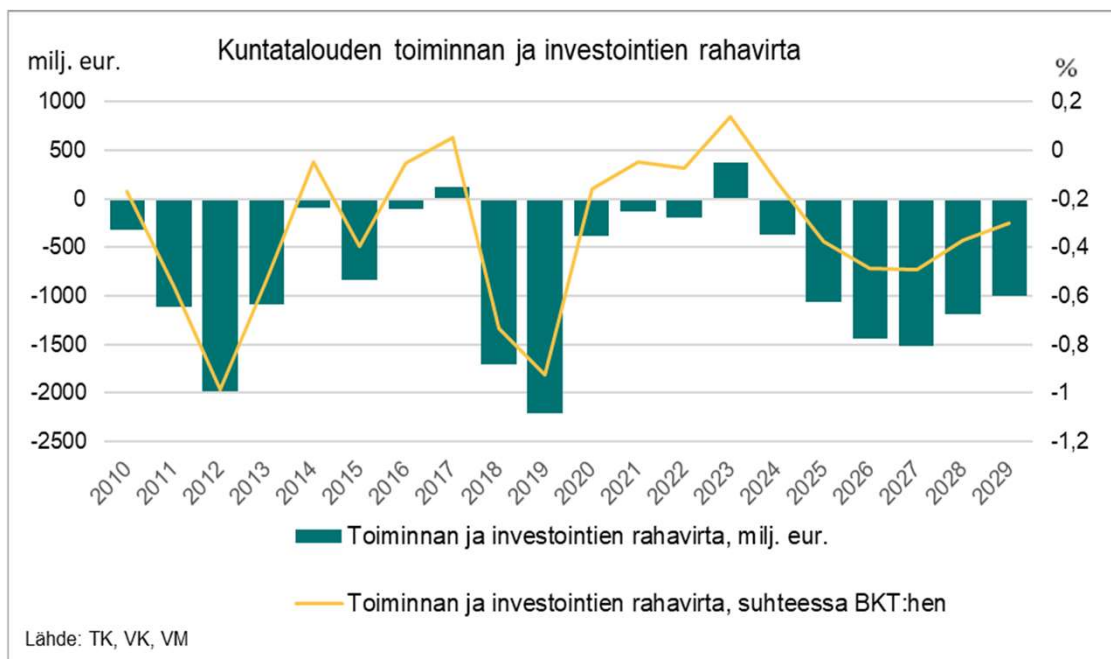
- Kuntatalouden verotulojen kasvu on heikkoa kuluvana vuonna
- Toisaalta vuoden 2024 verotuloja vahvistaa vielä kertaluonteinen sote-uudistukseen liittyvä verohäntä
- Heikko suhdannetilanne ja alkuvuoden kertymätiedot ovat alentaneet kuntien verotuloennustetta
- Verotulojen kasvu voimistuu ensi vuonna ja on keskimäärin yli 4 prosenttia vuosina 2026-2029
- Tulorahoitus ei riitä kattamaan kuntatalouden kasvavia menopaineita

Kuntatalouden vuosikate riittää niukasti poistoihin muttei nettoinvestointeihin vuosina 2025-2029

- Kuntahallinnon menot kasvavat pääasiassa hintojen noustessa. Kustannuksia nostaa erityisesti kunta-alan palkkaratkaisu, joka myös ylittää yleisen linjan
- Investoinnit pysyvät mm. kasvukeskusten investointipaineiden vuoksi mittavina
- TE-palvelu-uudistuksen myötä kuntatalous on aiempaa herkempi suhdanteille
 - Pitkään jatkuvat työttömyysjaksot nostavat kuntien osuutta työttömyysetuuksien rahoituksesta
- Vuosikatteet riittävät niukasti kattamaan poistot, muttei nettoinvestointeja vuosina 2025-2029.
- Valtionosuuksiin tehdyt leikkaukset ja heikosti kehittyvät verotulot heikentävät kuntien tulorahoitusta

Kuntatalouden toiminnan ja investointien rahavirta pysyy ennustejaksolla negatiivisena

- Koulutuksen palvelutarpeen supistuminen haastaa monia kuntia toiminnan sekä palveluverkon sopeuttamiseen että kuntarajat ylittävään yhteistyöhön.
- Tulojen ja menojen epätasapaino merkitsee kuitenkin kuntataloudessa veronkorotuksia ja tiukkaa budjettikuria tulevina vuosina.
- Epätasapaino helpottaa hieman painelaskelman lopulla kun valtionosuuksien määräaikaiset vähennykset poistuvat
- Negatiivinen toiminnan ja investointien rahavirta näkyy lainakannassa, joka kasvaa tarkasteluvuosina
- Ennusteeseen sisältyy riskejä molempiin suuntiin
 - Kuntatalouden menot voivat jäädä aiemmin arvioitua pienemmiksi
 - Suhdannetilanne välittyy tulevaisuudessa kuntiin aiempaa vahvemmin
 - Arvioitua suuremmat sote-kiinteistöjen vuokramenetyksen voivat heikentää tilannetta

Talouden sopeutuspaine kuntakokoryhmittäin

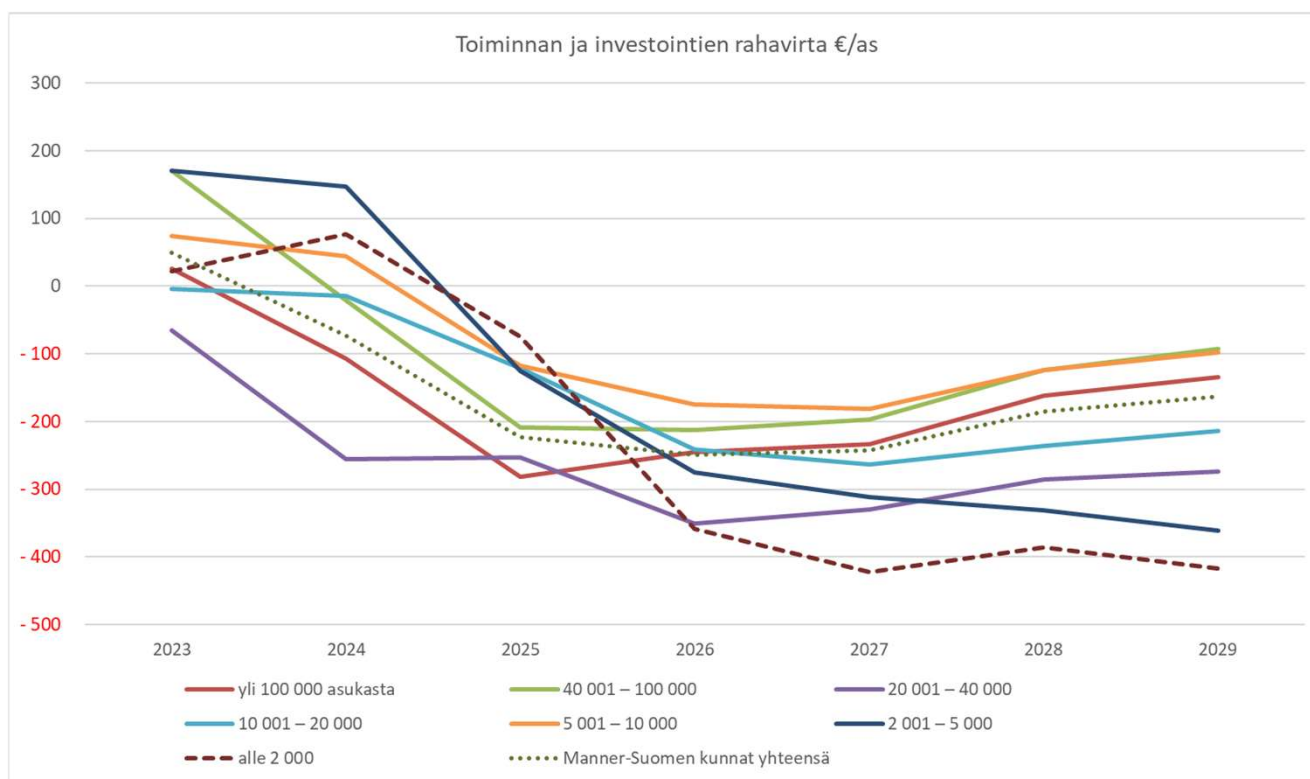
Johdanto

- Kuntalain mukaan kuntatalousohjelmassa kuntien rahoitusaseman muutosta arvioidaan koko maan näkymien ohella myös kuntaryhmittäin.
- Kuntien rahoituksen tasapainotilaa kuvataan ohjelmassa **toiminnan ja investointien rahavirta** -käsitteen avulla.
- KTO:n kuntakohtaisissa painelaskelmissa lähtökohtana on se, että niiden perusteella arvioitu kehitys noudattaa VM:n paikallishallinnon kehitysarviota.
- Tämän lisäksi painelaskelma perustuu pitkälti kuntien ilmoittamiin tilinpäätös- ja suunnitelmätietoihin ja Tilastokeskuksen vuonna 2024 tekemään kuntien väestöennusteeseen.
- HUOM! Kuntakohtaiset kehitysennusteet ovat luonnollisesti hyvin epävarmoja ja niihin tulee suhtautua tietyin varauksin.

Huomioita syksyn 2025 kehikosta

- Painelaskelmakehikkoon on päivitetty kuntien vuoden 2024 tilinpäätöstiedot.
- Lisäksi kuntatalouden kehitysarvio sekä veroennusteita on tarkistettu kevään jälkeen
- Iso kuva ei ole muuttunut keväällä 2025 tehdystä talouden sopeutuspaineen arvioinnista, vaikkakin arvioitu rahoituksen tasapaino on heikentynyt. Rahoituksen tasapainon heikentyminen johtuu pääasiassa verotuottojen oletettua heikommasta kehityksestä.
- Kunnallisveron laskennallinen korotuspaine kasvaa tarkastelukauden loppua kohden mentäessä koko maan tasolla, mutta vuonna 2028 heikkenevä tilanne tasoittuu vuoden 2023 valtionosuuksien takaisinperinnän ja hallitusohjelman mukaisen peruspalvelujen valtionosuuden indeksijarrun poistuessa.

Toiminnan ja investointien rahavirta, €/as

Toiminnan ja investointien rahavirta on laskenut vuonna 2025 koko maan tasolla ja kaikissa kuntakokoryhmissä negatiiviseksi.

- Tarkastelukauden lopussa, vuonna 2029, toiminnan ja investointien rahavirran arvioidaan olevan negatiivinen kaikissa kuntakokoryhmissä, koko maan tasolla noin -163 euroa asukasta kohden.

Ratkaisuja tulojen ja menojen epätasapainoon ovat menojen sopeutustoimenpiteet ja veronkorotukset.

Kunnallisveroprosentin laskennallinen korotuspaine

- Isoimmat korotuspaineet kohdistuvat koko maan tasossa vuodelle 2026
 - Suurin paine kohdistuu pääosin 2000 asukkaan kuntakokoryhmään koko tarkastelujakson ajan
 - Pienempien kuntien kunnallisveroprosentti on pääsääntöisesti jo nykyisin suurempia kuntia korkeampi ja kunnallisveroprosentin asukaskohtainen yksikkötuotto suuria kuntia matalampi.

Laskennallinen paine veroprosentin korotukseen (%-yks.)	2025	2026	2027	2028	2029
yli 100 000 asukasta	1,1	0,9	0,8	0,5	0,4
40 001 – 100 000	0,9	0,8	0,7	0,4	0,3
20 001 – 40 000	1,1	1,4	1,4	1,2	1,1
10 001 – 20 000	0,6	1,2	1,2	1,0	0,9
5 001 – 10 000	0,6	0,9	0,9	0,6	0,5
2 001 – 5 000	0,6	1,3	1,5	1,5	1,5
alle 2 000	0,3	1,6	1,7	1,5	1,6
Manner-Suomen kunnat yhteensä	0,9	1,0	0,9	0,7	0,6

Negatiivisen vuosikatteen kuntien lukumäärä

- Vuonna 2025 negatiivisen vuosikatteen kuntien lukumäärä on maltillinen, mutta vuodesta 2026 eteenpäin negatiivisten vuosikatteiden kuntien määrä kasvaa voimakkaasti.
 - Näistä isoin osa on alle 5000 asukkaan kuntia

Negatiivisten vuosikatteen kuntien lukumäärä	2024	2025	2026	2027	2028	2029
yli 100 000 asukasta	0	0	0	0	0	0
40 001 – 100 000	0	0	0	0	0	0
20 001 – 40 000	0	0	0	0	0	0
10 001 – 20 000	1	1	2	1	1	1
5 001 – 10 000	1	0	3	3	2	1
2 001 – 5 000	5	2	12	13	13	14
alle 2 000	6	4	15	15	15	15
Manner-Suomen kunnat yhteensä	13	7	32	32	31	31

Lisätietoja

- Kuntatalousohjelma sekä kuntakohtaiset painelaskelmat:
→ vm.fi/kuntatalousohjelma
- Ennakolliset valtionosuuslaskelmat vuodelle 2026:
→ vm.fi/valtionosuuslaskelmia